

Stappenplan middelengebruik

Connect2Grow

Stap 1: Bespreek de uitkomsten en zoek motivatie voor verwijzing voor verslavingsbehandeling

Informeert

- Bespreek de uitkomsten¹.
- Informeert over de impact van blootstelling aan alcohol en middelen voor de foetale ontwikkeling, inclusief de lange-termijn gevolgen¹.

Nodig zwangere uit om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor het continueren of stoppen van gebruik

- Benoem dat je het belangrijk vindt om het gebruik te bespreken en vraag toestemming¹.
- Informeert of zwangere de middelen zou willen afbouwen/staken¹.

Steek in op en vergroot motivatie

- Motivatie vergroten is essentieel voor behandeling^{1,2,3}
- Vaak speelt er ambivalentie, die zich uit in zogeheten 'sustain talk' (uitdrukkingen over de redenen om te blijven gebruiken) en 'change talk' (uitdrukkingen over de redenen om te stoppen met gebruik). Probeer de rol van 'change talk' in het gesprek te vergroten en de rol van 'sustain talk' te verkleinen door vooral aan te sluiten bij de 'change talk' van zwangere¹.
- Benader zwangere vanuit een houding van empathie en niet vanuit een machtspositie of autoriteit^{1,2}
- Helpende elementen in gespreksvoering¹:
 - Open vragen
 - Versterk de krachtpunten van cliënte en succeservaringen
 - Reflectief luisteren (respectvol, niet-oordelend, steunend, zonder dat je meegaat in inhoudelijke onjuistheden en je je deskundigheid over de impact op de zwangerschap behoudt; laten zien dat je oprecht het unieke perspectief, gevoel en waarden van je de zwangere wilt begrijpen)
 - Geef een samenvatting van hoe jij de situatie begrijpt en check of dat klopt
- Beschouw de zwangere als expert over het gebruik en bouw in het gesprek een open samenwerkingsrelatie op (met wel heldere grenzen)¹.
- Vraag of je advies mag geven. Als ja: geef advies over de impact op de foetale ontwikkeling, de ouder-kindrelatie en het belang van het werken aan minderen/stoppen gebruik^{1,2}

Stap 2: Vind een gedeeld doel

- Een gedeeld doel kan bv het welzijn van het kind zijn of de beste begeleiding tijdens de zwangerschap¹.

Stap 3: Bied keuzemogelijkheden

- Er bestaat een indicatie voor verwijzing naar verslavingszorg GGZ

- Bij aangetoond harddruggebruik of veelvuldig (>1 IE/dag of binge-drinking) alcoholgebruik (advies is géén alcoholgebruik omdat er geen ondergrens is van veilig gebruik) bij bekende zwangerschap bestaat er een indicatie voor verwijzing naar verslavingszorg GGZ
- Binnen deze context kun je echter wel de zwangere meer regie geven door bijvoorbeeld bovenstaande te benoemen, maar als keuze te geven dat ze meteen verwezen kan worden of dat ze er een dag over na denkt en je dan contact hebt.
- Bespreek, vanuit naast de zwangere staan, dat je wettelijk je aan de meldcode van Veilig Thuis moet houden
- Controleer de contactgegevens en instrueer dat bereikbaarheid (ook bij bellen met anoniem nummer) belangrijk is. Vraag om een telefoonnummer van een contactpersoon met wie je kunt overleggen als je zwangere niet kunt bereiken

Stap 4: Beslis samen

- Vat samen wat de uitkomst is van het gesprek en benoem daarbij eventuele verschillen in visie op hoe verder
- Beslis samen met zwangere (betrek partner of andere belangrijke personen) wat de volgende stap is^{1,2,3}
- Vraag akkoord voor verwijzing naar verslavingszorg GGZ en, bij alcohol- en harddruggebruik, de polikliniek Verloskunde van een (academisch) ziekenhuis

Indien zwangere niet gemotiveerd is voor verwijzing, uit zorg gaat of herhaald niet bereikbaar is

- Overleg met coördinator van team zwangeren van verslavingszorg GGZ of Veilig Thuis over verdere stappen

Stap 5: Verwijzing naar verslavingszorg GGZ

- Ga na wat in de eigen regio hiertoe de mogelijkheden zijn

Alcohol- en harddrugverslaving : verwijs naar polikliniek Verloskunde van een (academisch) ziekenhuis (obstetrische begeleiding)

- Verwijs zwangere onder vermelding van zwangerschapsgegevens, klachten, eventuele uitkomsten van vragenlijsten, motivatie voor behandeling, uitslag van positieve urinetest en de afspraken die je gemaakt hebt over contact met verslavingszorg GGZ en VT
- Neem telefonisch contact op met de polikliniek Verloskunde voor borging dat er < 1 week een afspraak voor intake is en benoem naar cliënte dat het belangrijk is dat ze naar de afspraak komt
- Geef zwangere contactgegevens voor contact bij verergering klachten of vragen achteraf

Stap 6: Follow-up

- Ga bij het volgende consult na of verwijzing geëffectueerd is en de uitkomst daarvan
- Overweeg telefonisch contact met zwangere na intake bij verslavingszorg GGZ om te horen hoe dat verlopen is
- Cannabisgebruik/-verslaving: ga bij 30 weken na hoe het met het gebruik gaat

- en bespreek advies om niet te gebruiken bij borstvoeding
- Geef (met toestemming van zwangere) een warme overdracht aan het CJG of kinderarts

Verwijzingen:

- ¹. Enhancing Motivation for Change in Substance Use Disorder Treatment. Treatment improvement protocol, Services Abuse and Mental Health Administration. SAMHSA Publication No. PEP19-02-01-003 Published 2019
https://store.samhsa.gov/sites/default/files/d7/priv/tip35_final_508_compliant_-_02252020_0.pdf
- ². Hostage JC, Brock J, Craig W, Sepulveda D. Integrating Screening, Brief Intervention and Referral to Treatment (SBIRT) for Substance Use into Prenatal Care. *Matern Child Health J.* 2020 Apr;24(4):412-418.
- ³. O'Brien, Peggy L. "Performance measurement: a proposal to increase use of SBIRT and decrease alcohol consumption during pregnancy." *Maternal and child health journal* vol. 18,1 (2014): 1-9.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3711957/pdf/nihms-455468.pdf>